

• 55è Premi Prudenci Bertrana •

MARTÍ GIRONELL

EL FABRICANT
de RECORDS

Columna

DOSSIER DE PREMSA

SINOPSI

El doctor Masgrau, director del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de Girona, rep una visita inesperada que du una capsa de fotografies antigues. Es tracta d'imatges inèdites i compromeses d'en Valentí Fagnoli, un fotògraf ambulat d'origen italià que a principis del segle passat va arrelar a Girona. Eren els seus grans secrets.

Qui era aquest fotògraf singular? Com va poder obtenir fotografies tan compromeses?

En les primeres dècades del segle xx, carregant el trípod i la càmera rudimentària a la seva bicicleta, en Fagnoli va ser un dels pioners de la fotografia del nostre país. Va recórrer les comarques gironines i més enllà retratant la vida des de la costa fins a la muntanya passant pels petits pobles i les grans ciutats.

Aquells primers anys a cavall del segle xix i xx eren temps convulsos, marcats per la pèrdua de les colònies espanyoles d'ultramar, la Setmana Tràgica, la lluita obrera i la difusió d'idees com l'anarquisme que, des de la capital, estenien la seva veu a Girona, on en Fagnoli s'havia establert i es guanyava la vida venent fotografies postals i fent retrats per encàrrec. A casa l'esperava la Rosa, que amb la seva feina com a cosidora completava els migrants ingressos que amb penes i treballs sostenien les necessitats d'una família nombrosa.

El fotògraf va tenir algun cop de sort, com quan va obtenir un premi concedit per l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, o quan li van oferir participar en el gran projecte de crear l'arxiu fotogràfic del patrimoni monumental del país. Però res no el marcaria tant com quan va ser cridat per la casa reial per documentar, el 1906, el matrimoni d'Alfons XIII i Victòria Eugènia a Madrid. Un esdeveniment amb final inesperat on, sense pretendre-ho, en Fagnoli va aconseguir una instantània històrica que va haver de mantenir amagada durant dècades.

A les acaballes de la seva carrera com a fotògraf, en Fagnoli va confiar una capsa de fotografies al seu ajudant, en Sebastià Martí Roura. Li va dir que hi havia les seves fotos preferides, records familiars, però la veritat era una altra. La capsa contenia retrats d'una història col·lectiva que calia preservar, i un secret que va romandre amagat durant més de cent anys.

Una història èpica, heroica i delicada feta de records i secrets inoblidables.

El viatge fascinant de les peripècies d'en Valentí Fagnoli, un fotògraf ambulat que, a través de les imatges, va construir una memòria personal i col·lectiva de gran valor que estava abocada a l'extinció.

ELS PERSONATGES

Valentí Fargnoli (Barcelona, 1885 - Girona, 1944). Procedent d'una família italiana humil que es va traslladar a Barcelona per buscar feina, es va aficionar al nou art de la fotografia i es va convertir en fotògraf ambulat. Les seves fotografies postals de paisatges, vistes panoràmiques de pobles, monuments i oficis són veritables documents històrics del nostre país.

«El meu estudi era tot el territori. I la meva clientela, centenars de persones, tant les que se m'emportaven d'excursió com les que em demanaven que les retratés i es posaven davant de l'objectiu de la càmera. Estava decidit a deixar testimoni de la vida dels primers anys del segle. Encara que fos enfilat a una bicicleta.»

Adolf Fargnoli (La Bisbal d'Empordà, 1890 - Barcelona, 1952). Un dels germans d'en Valentí, cinc anys més petit. Va ser un orfebre i ebenista molt ben reconegut, especialment, per les seves arquetes delicades. Al principi de la seva carrera, els dos germans van treballar plegats revelant les primeres fotografies.

«Havia estat sempre un referent per a en Valentí. S'hi emmirallava malgrat que eren com la nit i el dia. L'Adolf era pàl·lid, menut i esprimatxat, amb un caràcter més reservat i introvertit, poc amic de sortir dels seus dominis —de casa al taller i del taller a casa passant per l'església.»

La història d'un fotògraf audaç que, mentre retratava el patrimoni i la seva gent, capturava l'ànima d'un país. Imatges que estaven destinades a convertir-se en records, i altres en secrets.

Rosa Vilaseca. Filla d'hostalers, es casa amb en Valentí i treballa a casa de cosidora. Junts construeixen una gran família nombrosa. Afectuosa, fidel, assenyada, pràctica i treballadora, el seu caràcter fort i decidit s'esllangueix amb la mort de dos dels seus fills.

«La foto de la Rosa que li havia quedat gravada a la retina era la de la conversa al menjador de la fonda de cal Coix. Aquells cabells; els seus ulls; el coll blanc, esvelt, delicat i elegant, com de cabirol; les arracades; el somriure franc, i la senzillesa, tot allò era el que l'havia captivat. La candidesa, la sinceritat, la franquesa d'una dona senzillament bonica.»

Júlia Fargnoli. Filla gran de la Rosa i en Valentí.

«La Júlia s'interessava per tot el que envoltava la fotografia, que per a ella era plena de màgia. Qui sap si algun dia voldria seguir els passos del seu pare.»

Sebastià Martí Roura. Ajudant d'en Fargnoli en els anys de la República, fins que marxa com a voluntari a la guerra a lluitar amb el bàndol republicà. Home lleial i gran amic de la família.

«La Rosa se'l va mirar agraïda. Sabia que podia confiar en aquell home bo que sempre havia estat lleial i que havia treballat amb el seu marit, sempre entregat a la feina, sense queixar-se mai de res i sense buscar cap mena de protagonisme.»

Mateu Morral (Sabadell, 1879 - Torrejón de Ardoz, 1906). Bibliotecari de l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia. Home afable, culte i extravertit, procedent d'una família benestant d'empresaris tèxtils. Quan va adoptar l'ideari anarquista el pare el va desheretar.

«Era un jove culte, fill de Sabadell, emprenedor, i tenia les idees molt clares. I fins i tot gosaria dir que vam establir una certa amistat. Aquell dia, allà a la biblioteca, vaig enfilat una conversa amb aquell jove alt, prim i espigat, una mica denerit, amb una barbata ben retallada i uns ulls marrons grossos que desprenien molta vitalitat.»

UNA ÈPOCA, UN PAÍS

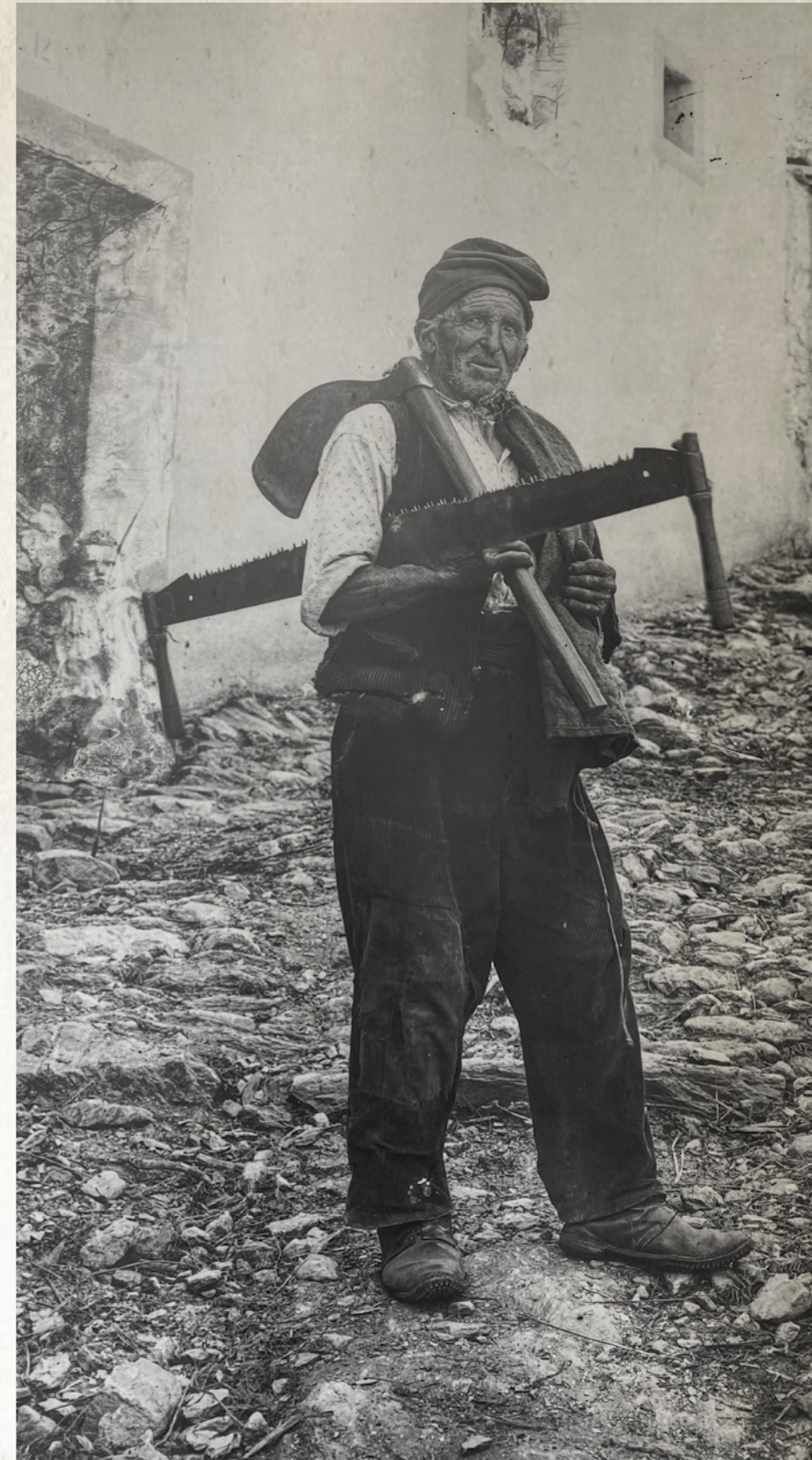
Una societat que pren consciència del poder de la fotografia per captar instants de les seves vides i generar records.

Vista parcial de Ampredón, Riv Ter - V. Fargnoli

Excursión Excursionista de "La Amistad" - Faro de S.º Sebastián - 29 Junio 25
-V. Fargnoli-

Veinat de Salt
Año 1925
-V. Fargnoli-

Pont trencat de Montagut. Castellfollit de la Roca - V. Fargnoli

L'ermita de Santa Caterina, l'escenari real de *Solitud*, de Víctor Català, una novel·la que enamora la Rosa, i que en Valentí fotografia com a penyora d'amor.

«L'ermita de Santa Caterina encara era ben lluny i per pujar-hi va veure la padrina. El camí era empinat i estava ple de clots. Va estar temptat de desistir. De baixar de la bicicleta i seguir a peu. Però era tossut i mesell, i fent tortes i giragonses va aconseguir arribar al cim del puig.»

La masia de Palol d'Onyar, on vivien apartats de tothom, com proscrits, el botxí del poble i la seva muller. Un home corsecat per la pena i amb les mans tacades de mort.

«Hi ha moltes persones que viuen així, que el seu món passa per aquelles quatre parets ennegrides de sutge i envernissades per les històries que s'expliquen els que hi habiten. I és l'estampa d'aquesta rutina, la persistència dels seus hàbits, ho veuen?, i malgrat la pena que els afligeix, el que genera la imatge és altament evocador i ple de bellesa fins i tot.»

Joan Ribot *el Vell*, el barber ambulant de la muralla de Girona.

«Amb un caràcter estranyot, d'esperit independent i bohemí, de pocs amics i molts oficis, però que, segurament per aquest tarannà nòmada i errant, va connectar amb en Valentí.»

Les ruïnes de la torre Gironella cap al tard amb el gos d'*el Vell*, foto de gran dificultat tècnica que en Fagnoli va presentar a concurs.

«I en Valentí es va tombar i ho va veure clar. La llum del capvespre i la disposició dels elements eren els idonis. Es va espavilar per canviar la placa i muntar la càmera en la direcció oposada. L'àngel de bronze del campanar de la catedral emergia d'entre els núvols, i la seva figura la custodiaven les moles de pedra derruïda de l'antiga torre Gironella, que hi donaven un aire decadent però potent al mateix temps. El gos ajagut entre les restes hi aportava el contrapunt de vida que necessitava la imatge i que ell buscava. Quan aquella mateixa nit la va revelar, al colomar reconvertit en laboratori, va saber que aquella foto era prou digna per ser presentada a un concurs.»

Un viatge que s'endinsa en el cor de la fotografia per explicar-nos una història formidable.

Martí Gironell

© Xulio Ricardo Trigo

Martí Gironell i Camero (Besalú, 1971). Escriptor i periodista. Llicenciat en Filologia anglesa i en Periodisme, ha treballat a Ràdio Besalú, Ràdio Olot, Catalunya Ràdio i TV3. Col·labora en mitjans de comunicació com *El Punt Avui*, *La República* i *L'illa dels Llibres*. Entre els seus llibres destaquen *El pont dels jueus* (2007), que ha estat traduït a diversos idiomes; *La venjança del bandoler*, que va guanyar el Premi Nèstor Luján de Novel·la Històrica el 2008; *L'arqueòleg* (2010); *L'últim abat* (2012), i *El primer heroi* (2014), que també han estat traduïts a diverses llengües. El 2015 va publicar *Strappo*, la novel·la de l'espoli del romànic català, i el conte infantil *El nen dibuixat*. L'any 2018 va guanyar el Premi Ramon Llull amb *La força d'un destí*, amb més de 30.000 exemplars venuts i traduïda al castellà, l'anglès, l'holandès i el búlgar. També ha publicat els dos àlbums il·lustrats *Un talp al meu jardí* (2021) i *Un talp a l'antic Egipte* (2022). El 2020 va publicar *Paraula de jueu*.

 @martigironell

 martigironellg

Sobre EL FABRICANT DE RECORDS

per Martí Gironell

El Bertrana és un premi que m'estimo molt! L'he seguit com a lector, he tingut la sort que em confiessin la presentació de la gala de lliurament un munt de vegades i he acompanyat diversos guanyadors i guanyadores en les presentacions de les seves novel·les. Amb aquesta història, la d'*El fabricant de records*, tenia molt clar que m'hi volia presentar per mirar de guanyar-lo. No només perquè dins del llibre hi ha un homenatge a Prudenci Bertrana i a tota una colla de personatges com la Rosa Vilaseca, la dona del protagonista; els germans Rahola; l'arquitecte Rafel Masó; la seva dona, Esperança Bru, la primera directora de la Biblioteca Popular de la Dona; el fotògraf Adolf Mas; l'escriptora Caterina Albert, etc., sinó també perquè és el retrat d'una època irrepetible. Una època que comença a descobrir la fotografia com l'eina per capturar moments inoblidables i crear records, però també per amagar secrets. I, sobretot, un homenatge al protagonista d'aquest relat, Valentí Fargnoli, un fotògraf ambulànt d'origen italià arrelat a Girona que amb les seves fotos tenia la traça i la sensibilitat d'atresorar històries que es transformaven en records i en secrets. I parlant de records... No recordo quants anys fa que vaig veure la primera foto feta per en Fargnoli. Sí que recordo, però, que era de la portalada romànica de l'antic Hospital de Sant Julià de Besalú. Una foto en blanc i negre que recollia tots els detalls arquitectònics del monument, i al marge esquerre, la signatura amb aquell traç lleugerament tremolós característic, que després he sabut que era perquè escrivia el nom i el títol al revés, al dors de la foto, quan acabava el

revelat. «V. Fargnoli». Amb els anys vaig anar veient fotos i més fotos seves i no sabia què tenien que em feien estar-m'hi aturat al davant hores i hores. Observant un paisatge, de mar o de muntanya, una església, un pont, un espadat, una festa tradicional, uns homes jugant a la virolla o unes dones rentant al safareig; una trobada de somatents, una pedrera, el retrat d'un pagès o una instantània de l'interior d'una masia. Un retrat de família, una excursió al mar o una celebració religiosa, ja fos un casament, una processó, un bateig, el comiat a un difunt o Rams.

En Fargnoli captava l'ànima de la gent i de les coses, i això era el que et feia —i encara et fa— estar embadalit davant les seves fotos, més enllà de la llum, de l'enquadrament i d'altres qüestions tècniques que tenen molt de mèrit. I, sobretot, quan tot era fet a cop d'ull i a mercè de les condicions meteorològiques, a cavall d'una bicicleta amb la càmera, el trípode i els decorats a l'esquena. I fàcilment m'imaginava que darrere d'aquelles fotos hi havia diverses històries, unes històries que quedaven emmarcades en un espai i un temps i que conformaven un record. El que em va empènyer a voler escriure la novel·la va ser precisament aquesta voluntat de donar a conèixer la vida d'un fabricant de records. I m'ha sortit una història èpica, heroica, poètica i delicada a la vegada, feta, com no pot ser d'una altra manera, de records i secrets que no oblidarem mai. Ho veurem a través de la història d'aquest fotògraf ambulànt, en Fargnoli, que mentre retratava el patrimoni i la seva gent, capturava l'ànima d'un país: de la costa a la muntanya passant pel pla. Imatges que estaven destinades a convertir-se en records, i altres en secrets. Uns secrets que al cap dels anys, per molt compromesos que fossin, s'havien de poder revelar.

Quan en Fargnoli, a punt de fer cinquanta-nou anys, veu la mort a prop, decideix cedir les fotos a qui havia estat el seu ajudant i deixeble, en Sebastià Martí Roura, i assistirem al repàs que faran dels records de la seva vida. Com diu la membre del jurat Montse Barderi, és un viatge que s'endinsa en el cor de la fotografia per explicar-nos una història inoblidable.

Bon viatge i bona lectura!

EL FABRICANT *de* RECORDS

Martí Gironell

Novel·la històrica basada en personatges i fets reals

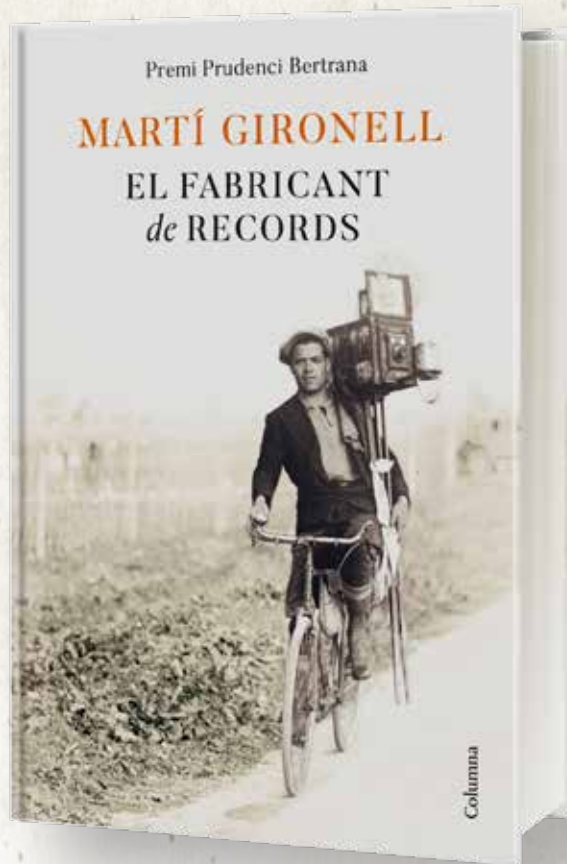
Columna Edicions • Col·lecció Clàssica

Tapa dura amb sobrecoberta • 296 pàgines • 20,50 €

• **55è Premi Prudenci Bertrana de novel·la** •
convocat per la Fundació Prudenci Bertrana

Membres del jurat: Montse Barderi, Gemma Lienas,
Gerard Quintana, Care Santos i Glòria Gasch.

En les edicions anteriors han estat premiades les obres
Ànima de tramuntana, de Núria Esponellà, *La memòria de l'aigua*,
de Montse Barderi i *Per amor a l'art*, de Tània Juste.

Columna

Per a més informació o concertar entrevistes:

Xavier Gafarot

93 492 86 54 • xgafarot@grup62.com